

Advies

Algemene Raad i.s.m. de Sectorraad Kunsten en Erfgoed en de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk 29 september 2020

Advies bij het ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot regeling van een culturele activiteitenpremie in het kader van het noodfonds

De SARC werd op 21 september 2020 namens minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management Jan Jambon om spoedadvies gevraagd over het ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot regeling van een culturele activiteitenpremie in het kader van het noodfonds. Omwille van de krappe timing, behandelden de Algemene Raad, de Sectorraad Kunsten en Erfgoed en de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk de adviesvraag via de schriftelijke procedure.

I. SITUERING

Het ontwerp van besluit lanceert een culturele activiteitenpremie om publieke activiteiten in de Vlaamse culturele sector voor de periode 1 september 2020 tot 31 mei 2021 te stimuleren.

De premie kan zowel gebruikt worden om een publieke, culturele activiteit te organiseren, uit te voeren of om hiervoor infrastructuur ter beschikking te stellen. De aanvragen en de goedkeuringen van de aanvragen gebeuren volgens het “first come first served”-principe en tot het geld van het noodfonds uitgeput is.

Het ontwerp van besluit voorziet een forfaitaire subsidie die, afhankelijk van de grootteorde van de kosten van de culturele activiteit, 2.000 euro of een veelvoud van 2.000 euro kan bedragen, maar steeds met een maximum van 20.000 euro. Per culturele activiteit kan ook slechts één culturele activiteitenpremie worden toegekend. Een aanvrager kan wel voor meerdere culturele activiteiten een activiteitenpremie ontvangen, maar het totaalbedrag aan activiteitenpremies per aanvrager is beperkt tot 20.000 euro.

Op 26 juni 2020 bracht de SARC advies uit over het noodfonds cultuur 1. In dit advies vraagt de SARC om een financiële injectie ten behoeve van een heropstart van de diverse culturele sectoren. Voorliggend besluit kadert daarbinnen en werkt retroactief: activiteiten vanaf 1 september kunnen vergoed worden. Op die manier sluit de premie perfect aan op de looptijd van het vorige noodfonds.

II. ADVIES

De SARC is tevreden dat de Vlaamse Regering via het voorliggend ontwerpbesluit de publieke activiteiten in de Vlaamse culturele sector tracht te stimuleren. In bovenvermeld SARC-advies bij het noodfonds cultuur formuleerde de raad een aantal algemene aandachtspunten in het kader van compensatie- en ondersteuningsmaatregelen die ook binnen deze context relevant blijven. In wat volgt geeft de SARC enkele fundamentele algemene opmerkingen en concrete opmerkingen bij de artikels. De krappe timing liet geen ruimte voor een diepgaande bespreking. De SARC is steeds bereid om hierover in verder overleg te gaan.

A. ALGEMENE OPMERKINGEN

First come, first served

De culturele activiteitenpremies worden toegekend in volgorde van ontvangst van de aanvraag, binnen de perken van de beschikbare begrotingskredieten. De keuze voor dit principe biedt het voordeel van de **eenvoud**, maar het kan leiden tot **perverse effecten**, zoals het “first informed, first served” principe of een vlottere toegang door deskundigheid van grotere, meer uitgebouwde actoren inzake subsidieprocedures.

Gezien de **snel veranderende omstandigheden** stelt de SARC voor om het budget voor de activiteitenpremie in twee of meer delen op te splitsen en de doelgroepen op deze manier te voorzien van meerdere aanvraagmomenten, behoudens de mogelijkheid om bij de eerste aanvraagperiode reeds een aanvraag in te dienen voor de volgende periodes, indien het activiteiten betreft die verder op voorhand gepland zijn. Het aantal activiteitenpremies per aanvrager beperken naargelang het gevraagde bedrag kan een andere piste zijn om het budget adequaat te spreiden over verschillende aanvragers en in de tijd (een voorbeeld: slechts een keer om de drie maanden kan men een premie van meer dan 2.000 euro aanvragen, maar maandelijks kan men één aanvraag van 2.000 euro indienen).

Na uitputting van de middelen laat de digitale applicatie geen aanvragen meer toe. Het is aangewezen om **in real time een budgettaire stand van zaken ter beschikking te stellen**, zodat organisatoren zeker zijn dat – indien de aanvraag ontvankelijk is – er middelen zullen volgen. Het is bovendien belangrijk dat potentiële organisatoren een zicht hebben op de stand van zaken, vooral als de middelen dreigen uitgeput te raken. Bij de aanvraag dienen immers ondertekende contracten

¹ SARC, *Advies bij het Noodfonds Cultuur*, 26 juni 2020, [https://cjsm.be/sarc/AR/adviezen/20200626_Advies_Noodfonds_Cultuur.pdf]

te worden bezorgd, de engagementen zullen dus reeds gemaakt zijn op het moment van de aanvraag.

Eveneens inzake het budget bemerkt de SARC dat **eenzelfde maximumbedrag gehanteerd wordt voor de structureel gesubsidieerde organisaties als voor de kwetsbare kernspelers**. Die eersten zullen – omwille hun structuur – in staat zijn om met eenzelfde premie relatief meer te realiseren dan een kleinere kwetsbare kernspeler die een gelijkaardige activiteit tot stand wil brengen en bekostigen. De structurele spelers zouden bijgevolg meer uitgedaagd mogen worden om hun aanwezige structuur ten dienste te stellen van de kwetsbare kernspelers die dit wensen uiteraard met behoud van de mogelijkheid voor die laatsten om de activiteitenpremie los van een structureel gesubsidieerde organisatie aan te vragen. Het is aangewezen om het effect daarvan voldoende te monitoren, zodat in een volgende fase een eventuele bijsturing mogelijk is.

Doelgroep en type activiteit

Artikel 2 van het ontwerpbesluit bepaalt de doelgroep voor de culturele activiteitenpremie. Conform het voorgaand advies bij het noodfonds cultuur vraagt de SARC om **ook en vooral de noden van niet structureel gesubsidieerde organisaties mee in rekening te nemen**. Organisaties die d.m.v. projectsubsidieering activiteiten opzetten beschikken vaak over een minder grote financiële buffer wegens een projectgebonden financieel perspectief, maar ondervinden vaak nog meer de gevolgen van de coronapandemie.

Er dient daarom **vooraf duidelijk gecommuniceerd te worden wat het begrip ‘kwetsbare kernspeler’** inhoudt en wie dan precies via deze lijn in aanmerking kan komen voor de activiteitenpremie. Heel wat spelers zijn zich tot op heden onvoldoende bewust dat ze als kwetsbare kernspelers ook aanspraak zouden kunnen maken op financiële hulp vanuit het noodfonds, denk daarbij aan bibliotheken en cultuurcentra, net zoals de talloze initiatieven (bijvoorbeeld in de actieve cultuureducatie) die publieksactiviteiten organiseren en met de entreegelden zichzelf uitbetalen en/of een deel van hun werking garanderen.

In tegenstelling tot het Besluit van de Vlaamse Regering tot toekenning van steun aan culturele organisaties en kwetsbare kernspelers in het kader van het noodfonds wordt in het voorliggend besluit de forfaitaire premie voor kwetsbare spelers niet opnieuw voorzien. Zij dienen nu zelf de activiteitenpremie aan te vragen. Dit dient echter in alle communicatie geëxpliciteerd te worden om verwarring te vermijden.

Het verkrijgen van een activiteitenpremie wordt blijkbaar enkel verbonden aan het **organiseren van publieke evenementen**. Verschillende spelers in het veld – denk dan bijvoorbeeld aan organisaties die inzetten op (talent)ontwikkeling, vormingsactiviteiten verspreid over een aantal sessies, (participatie)projecten, mentoraat of werkzaamheden met een lange productietijd (soms ook zonder concreet geplande publieke activiteit eraan verbonden, denk aan onderzoek en reflectie) of internationale uitwisselingsprojecten – komen op het eerste zicht niet in aanmerking voor een dergelijke activiteitenpremie, terwijl ook zij met gelijkaardige problemen te kampen hebben. Indien dergelijke activiteiten toch gevat worden door het besluit, vraagt de SARC om dit explicieter op te nemen en communiceren.

De culturele sectoren hebben de afgelopen maanden noodgedwongen sterk ingezet op het aanbieden van een online aanbod. De SARC stelt daarom voor om binnen noodfonds ook de mogelijkheid te voorzien om kosten voor het noodgedwongen overschakelen van offline naar online (inclusief derving inkomsten) of voor hybride formules (off- én online) in te brengen. Om die manier kan het noodfonds de digitale versnelling van de cultuursectoren faciliteren.

B. PUNCTUELE OPMERKINGEN

Artikel 1

- Artikel 1, 4°, d) bepaalt binnen welke termijn de activiteit moet plaatsvinden. Activiteiten in openlucht zijn reeds veilig gebleken, waardoor het opportuun kan zijn de periode verder te verlengen naar het volledige voorjaar en ook tijdens de zomermaanden – eventueel met einddatum 31 augustus 2021 – en op die manier culturele activiteiten extra te stimuleren.
- In artikel 1, 4° wordt onder e) als voorwaarde gesteld dat er ten minste twee cultuurwerkers te werk gesteld worden binnen de paritaire comités PC 200, 227, 304, 329, 303, of als zelfstandige gecontracteerd zijn. De SARC ondersteunt de aandacht voor tewerkstelling en onderlijnt daarbij de nood aan correcte verloning.
Binnen het decreet sociaal-cultureel volwassenenwerk ligt de minimumnorm echter op één VTE in dienst. Wat indien een erkende organisatie met één VTE een activiteit organiseert met een groep vrijwilligers of met personen die werken onder het statuut van het verenigingswerk? Het lijkt er op dat dergelijke organisaties ten onrechte niet in aanmerking kunnen komen voor de activiteitenpremie.
Verder is het niet duidelijk of de twee cultuurwerkers waarvan sprake in dit artikel een minimum aantal uren dienen te werken opdat de activiteit in aanmerking zou komen voor de premie.
- In artikel 1, 4° wordt onder bij g) verwezen naar het COVID Event Risk model. Dit model is echter vooral opgebouwd voor evenementen, oorspronkelijk bedoeld vanaf 200 personen. Het lijkt daarom logischer om te verwijzen naar de geldende sectorprotocollen, in het protocol cultuur wordt bijvoorbeeld de link gelegd met CERM.
- In artikel 1, 4° wordt onder bij h) als voorwaarde gesteld dat de activiteit op een duurzame en ecologische manier georganiseerd wordt. Het is ontegensprekelijk legitiem om hier als Vlaamse overheid aandacht aan te willen besteden, toch lijkt deze voorwaarde hier niet echt op zijn plaats. Enerzijds omwille van het feit dat dit niet aansluit bij het doel van het besluit, maar vooral ook omdat de zeven overige voorwaarden geformuleerd zijn als controleerbare (en vooraf inschatbare) voorwaarden, terwijl deze voorwaarde noch vooraf, noch achteraf controleerbaar is.
- In artikel 1, 5° wordt onder bij b) verwezen naar de NACEBEL-codes 2008. In zijn advies bij het noodfonds cultuur plaatste de SARC reeds vraagtekens bij de volledigheid van deze lijst. Vermoedelijk zullen de NACEBEL-codes niet alle relevante actoren vatten. Omwille van de zeer grote diversiteit, is het binnen het sociaal-cultureel volwassenenwerk bijvoorbeeld niet evident om met NACEBEL-codes te werken. Een exhaustieve oplijsting lijkt op korte termijn niet haalbaar. Daarom stelde de SARC voor om een vorm van gemotiveerde afwijking in te calculeren. De SARC is dan ook benieuwd of er bij de toepassing van het eerste

noodfondsbesluit hiaten werden vastgesteld in de toenmalige lijst en hoe er eventueel geremedieerd zal worden.

Artikel 3

- Dit artikel geeft niet aan of de premie het gehele bedrag van de georganiseerde activiteit mag dekken. In artikel 10 wordt wel vermeld dat het bedrag van de culturele activiteitenpremie niet hoger kan zijn dan kosten opgenomen in het ingediende overzicht.
- Het artikel verduidelijkt niet of de gevraagde premie ook daadwerkelijk de toegekende premie zal zijn. Zo niet: wie zal dit bepalen, en op basis van welke criteria?
- Artikel 3 specificeert dat de premie toegekend kan worden voor *“het organiseren van, het uitvoeren van of het ter beschikking stellen van infrastructuur voor een culturele activiteit”*, maar verduidelijkt verder niet of het nieuwe, uitgestelde of bestaande projecten betreft die aangepast dienden te worden omwille van de gezondheidsmaatregelen. Indien de premie aangevraagd kan worden voor alle voorgaande (en andere) situaties dient dit explicieter omschreven te worden om verwarring te vermijden. Specifiek voor de structureel gesubsidieerde aanvrager zal het niet duidelijk zijn of het extra activiteiten betreft buiten het subsidiedossier, dan wel activiteiten die reeds opgenomen werden in het dossier maar geannuleerd of uitgesteld werden wegens verlieslatende maatregelen.
- Artikel 3 laat vragen open i.v.m. coproducties: kan een structureel gesubsidieerde organisatie optreden als coproducent (en tevens ontvanger van de premie) voor een niet structureel gesubsidieerde organisator die voor een kwaliteitsvolle activiteit een culturele activiteitenpremie wil aanvragen? Of valt de niet-structureel gesubsidieerde organisator binnen de categorie kwetsbare kernspeler? De SARC wil een pleidooi houden voor deze mogelijkheden.

Artikel 4

- De nota aan de Vlaamse Regering verwijst naar het contactcentrum 1700 als eerstelijns hulp. Indien er gebruik wordt gemaakt van dit contactcentrum, is het van groot belang dat zij goed op de hoogte zijn, ook m.b.t. de diversiteit binnen de beoogde spelers. Uit de ervaringen met de eerste versie van het noodfonds is gebleken dat de promotie en de begeleiding van de aanvragers zeer belangrijk zijn. Daarom vraagt de SARC zich af waarom dit niet door Cultuurloket of het Departement CJM zelf kan opgenomen worden.
In tegenstelling tot de verwijzing naar contactcentrum 1700, wordt in artikel 4 van het besluit gesteld dat de administratie uitsluitend via de webtoepassing communiceert met individuele aanvragers of ontvangers van een culturele activiteitenpremie over alle aspecten van een dossier: de inhoud, de genomen procedurele stappen, de verwachte acties en elke genomen beslissing. Dit lijkt niet in overeenstemming met de passage in de nota en kan verwarring creëren. Bovendien is niet duidelijk binnen welke timing deze applicatie wordt ontwikkeld.
- Bij de aanvraag moet volgens artikel 4 onder meer een verklaring op erewoord worden toegevoegd dat er voldoende begrote kostenposten zijn voor minstens het bedrag van de gevraagde culturele activiteitenpremie. Het is niet helder of het enkel om de begrote uitgaven gaat, en bijvoorbeeld niet over de voorziene verliesposten, of in combinatie met de begrote inkomsten.

- Artikel 4 bepaalt de voorwaarden voor de aanvraag. Daarbij moeten onder meer de cultuurwerkers geïdentificeerd worden en dienen de getekende contracten te worden opgeladen. Wat indien de activiteit begeleid wordt door eigen medewerkers? Moeten de arbeidscontracten dan worden meegestuurd? De premie zal ook worden uitbetaald aan de organisatie indien de activiteit niet kan uitgevoerd worden wegens overmacht n.a.v. de COVID-19 pandemie, maar dient daartoe in het contract van de cultuurwerker opgenomen te worden dat de vergoeding – in geval van het ontvangen van de culturele activiteitenpremie – in ieder geval uitbetaald zal worden? Er wordt verder geen indicatie gegeven van de hoeveelheid aan middelen die rechtstreeks naar de cultuurwerkers dient te gaan.

Artikel 10

- Artikel 10 van het besluit verduidelijkt dat, in geval van toezicht op de verantwoording van de culturele activiteitenpremie, de onderbouwde kosten van de culturele activiteiten die niet, beperkt of gewijzigd hebben plaatsgevonden ingevolge de situatie met betrekking tot de volksgezondheid naar aanleiding van de COVID-19 pandemie, in aanmerking worden genomen. Het is onvoldoende helder of de 'onderbouwde kosten' zowel de directe kosten als de indirecte kosten omvat.
- Als de activiteit geannuleerd moet worden wegens overmacht n.a.v. COVID-19 pandemie, dan zullen er in sommige dossiers ook ticketinkomsten wegvallen, terwijl alle aangegane engagementen wellicht betaald moeten worden. Daardoor bestaat de kans op een tekort dat groter is dan voorzien in de aanvraag. Het is niet duidelijk in welke mate hierop wordt geredimeerd.
- In de bijhorende nota aan de Vlaamse Regering wordt bij artikel 10 gesteld dat de premie niet wordt teruggevorderd indien de kleurencode in de gemeente op rood komt te staan. Het is niet duidelijk of de datum van de invoering van code rood hierbij bepalend is. Bovendien vraagt de SARC om de ruimere omschrijving uit het besluit over te nemen in de nota. De verwijzing naar code rood is te stringent, ook in andere kleurcodes kunnen zich corona-gerelateerde problemen voordoen (bijvoorbeeld een activiteit die niet kan doorgaan wegens te weinig deelnemers door vrees voor het virus). Het is belangrijk dat dit noodfonds ook mee garant kan staan voor organisatoren die dit soort risico's moeten inschatten.

III. CONCLUSIE

De SARC waardeert de opeenvolging en aaneensluiting van de maatregelen binnen het noodfonds cultuur die belangrijke directe impulsen geven aan de cultuursector. Echter, de maatregelen moeten ook passen in een ruimere langetermijnvisie waarin gewerkt wordt aan structurele oplossingen. Het is vooralsnog onduidelijk wat de effecten zijn van de eerste maatregelen vanuit het noodfonds, maar het staat zeker vast dat deze niet tegemoet komen aan de structurele financieringsnoden van organisaties en individuen.

De SARC acht het bijgevolg noodzakelijk om de gezamenlijke noden en de impact op de lange termijn in kaart te brengen. Naast het verder versterkt en vernieuwd inzetten op de bestaande structurele ondersteuning (cf. de bestaande decreten), pleit de SARC ook voor het opstarten van een stevig onderbouwd en uitgewerkt relancebeleid.

De SARC vraagt tot slot om de komende weken na te gaan of vanuit het noodfonds ook nog een budget kan voorzien worden voor enkele broodnodige overkoepelende maatregelen. De raad denkt bijvoorbeeld aan een positieve communicatie campagne ter ondersteuning van een doorgedreven, veilige doorstart van cultuur en verenigingsleven, waar mensen ook nood aan hebben in deze tijden.

Namens de Algemene Raad,

Annick Schramme, algemeen voorzitter

Bart Dierick, algemeen secretaris

Namens de Sectorraad Kunsten en Erfgoed,

Bart Demuyt, voorzitter

Yousra Benfquih, ondervoorzitter

Laura Van Wijnsberghe, secretaris

Namens de Sectorraad Sociaal-Cultureel Werk,

Frie De Greef, voorzitter

Dirk Verbist, ondervoorzitter

Liesbeth Lemiere, secretaris